

23.9.2022

VANHAKYLÄ – KETTUKALLION
LUONTOSelvitys

TERVAKOSKI

TEPPO HÄYHÄ

Sisällys

1 JOHDANTO.....	2
2 SELVITYSALUE.....	2
3 MENETELMÄT.....	5
3.1 Liito-oravaselvitys.....	5
3.2 Kasvillisuus- ja kasvistoselvitys.....	6
3.3 Arvokkaiden luontotyyppikohteiden paikantaminen	6
4 TULOKSET.....	7
4.1 Liito-orava	7
4.2 Metsäkasvillisuuskuviot	8
4.3 Kasvisto	11
4.3.1 Lajimäärä ja alkuperä	11
4.3.2 Uhanalaiset ja harvinaiset kasvit	12
4.3.3 Haitalliset vieraslajit.....	13
4.4 Luontotyytit	13
5 MAANKÄYTTÖSUOSITUKSET	14
KIRJALLISUUS	15
LIITE 1. Vanhakylän – Kettukallion alueen kasvisto kesällä 2022	16

1 JOHDANTO

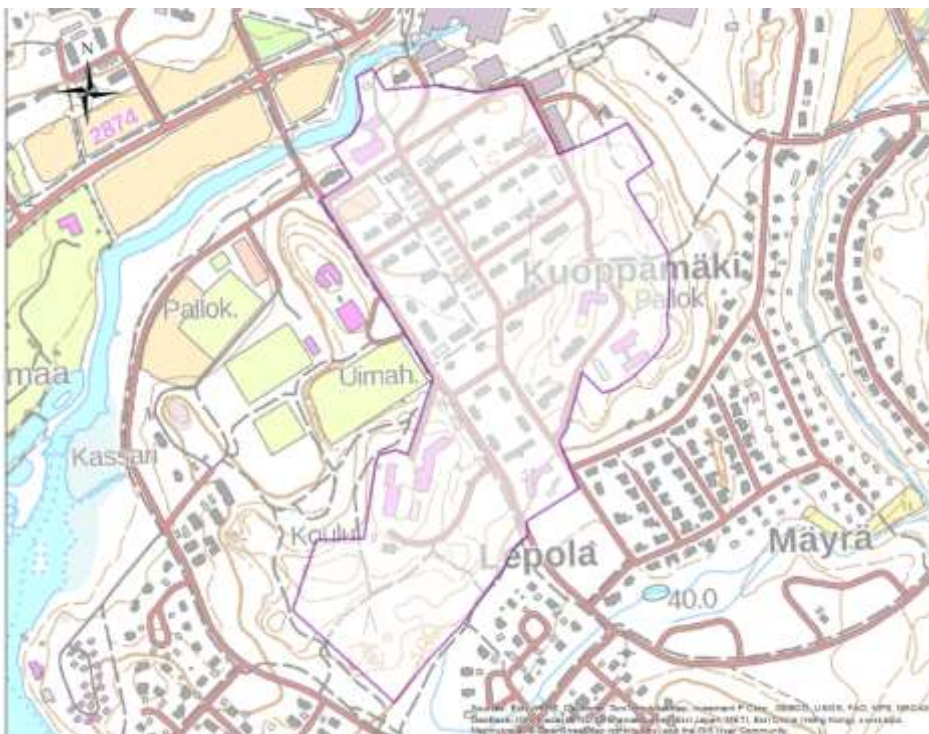
Tämä luontoselvitys on tehty Tervakosken taajama-alueelle Vanhakylän ja Kettumäen asemakaavojen muutosten suunnittelun pohjaksi. Tavoitteena on ollut (1) paikantaa ja rajata arvokkaat luontokohteet, (2) saada riittävän tarkat tiedot huomionarvoisten eläinten ja kasvien esiintymistä ja (3) antaa tulosten perusteella suosituksia maankäytön suunnittelua varten. Tavoitteiden taustalla on maankäyttö- ja rakennuslain (1 §) vaatimus ekologisesti kestävästä kehityksestä sekä luonnon monimuotoisuuden ja muiden luontoarvojen säilyttämisestä (5 §).

Luontoselvitykseen sisältyvät (1) liito-oravaselvitys, (2) kasvistoselvitys, (3) kasvillisuus selvitys ja arvokkaiden luontotyyppien paikantaminen. Kesällä 2022 Vanhakylän alueelle tehdään erillinen lepakkoselvitys.

Tervakosken taajama-alueen luontoarvoja on aiemmin selvitetty Janakkalan taajamien luontokohdeinventoinnissa (Lammi & Ratia 2001).

2 SELVITYSALUE

Vanhakylän asemakaava-alue sijaitsee Tervakoski Oy:n paperitehtaan länsi- ja eteläpuolella. Alue käsittää vanhan tehdaskylänä tunnetun asuinalueen, joka on rakentunut paperitehtaan toimesta 1800-luvulta 1970-luvulle. Alue rajautuu Tervajokeen, Tervajoentiehen, Lepolantiehen ja Porttilantiehen. Alueeseen kuuluu asuinrakennuksia, katualueita, lähivirkistysalueita, puisto sekä seurantalot. Suunnittelualueen kokonaispinta-ala on noin 17 hehtaaria.

Kuva 1. Luontoselvityksen aluerajaus, johon sisältyvät Vanhakylän ja Kettukallion asemakaavojen muutosalueet ja suurin osa näiden vaikutusalueesta.

Vanhakylän alue kuuluu Tervakosken paperitehdas ja yhdyskunta -nimiseen valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön kohteeseen. Alue on rakentunut 1800-luvulta aina 1970-luvulle asti, mutta 1800-luvun rakennuskanta on pääosin kadonnut. Kulttuurihistoriallinen ympäristö käsittää pienipiirteisiä puutarhoja, alueen läpi kulkevat pitkät hiekkakäytävät sekä asuin- ja palvelurakentamisen maisemaan muodostamat selkeät ajalliset kerrostumat.

Kuva 2. Vanhakylän asutusalueen rakennettujen osien välissä on vain vähän puistoja ja viheralueita. Kuvassa Paperintekijätien kulmauksen suojaviheralue.

Vanhakylän alueen vähät rakentamattomat osat ovat alueen eteläpuoliskossa metsää. Porttilantien itäpuolella, Kuoppamäen laella on mäntymetsää ja viereisessä notkossa nuorta lehtipuusekametsää. Metsien ja tehdasalueen väliin jää pieni rinneniiitty (kuva 3). Paperintekijätien ja Rämäläntien väliin jää runsaan puolen hehtaarin laajuinen, vanhaa männikköä kasvava reheväpohjainen metsikkö.

Kettukallion asemakaava-alue sijaitsee Tervajoentien länsipuolella, Kettukalliontien molemmiin puoliin. Alueeseen kuuluu Tervakosken koulu, Kettukallion päiväkot, kerrostalorakennus sekä osa Kettukallion virkistysalueesta (janakkala.fi/kaavoitus ja maankäyttö). Alueen kokonaispinta-ala on noin kuusi hehtaaria.

Asemakaava-alueen rakentamattomat osat Kettukallion virkistysalueella ovat erilaisia lehtomaisen kankaan metsiä. Tervakosken koulu sijaitsee parikymmentä metriä korkealla kalliopohjaisella mäellä. Muualla kaava-alueen maasto on pienipiirteisesti kumpuilevaa, etelään viettävän kivikkoista rinnettä. Maaperäkartan mukaan maaperä on suurimmaksi osaksi hiekkamoreenia. Alueella on ulkoilupolkuja ja frisbeegolf-rata, jonka tarpeisiin on raivattu väyliä ja maali-alueita. Puusto on tämän takia vaihtelevan aukkoista ja aluskasvillisuus tallauksen takia yleisesti kulunutta.

Kuva 3. Vanhakylän alueen pohjoispäässä, Kuoppamäen rinteessä on vuohenputken valtaama ja heinittynyt rinnenäitty.

Kuva 4. Kettukallion virkistysalueella on kuusikkoa ja kuusisekametsää. Frisbeegolf-radan takia puusto on vaihtelevan aukkoista.

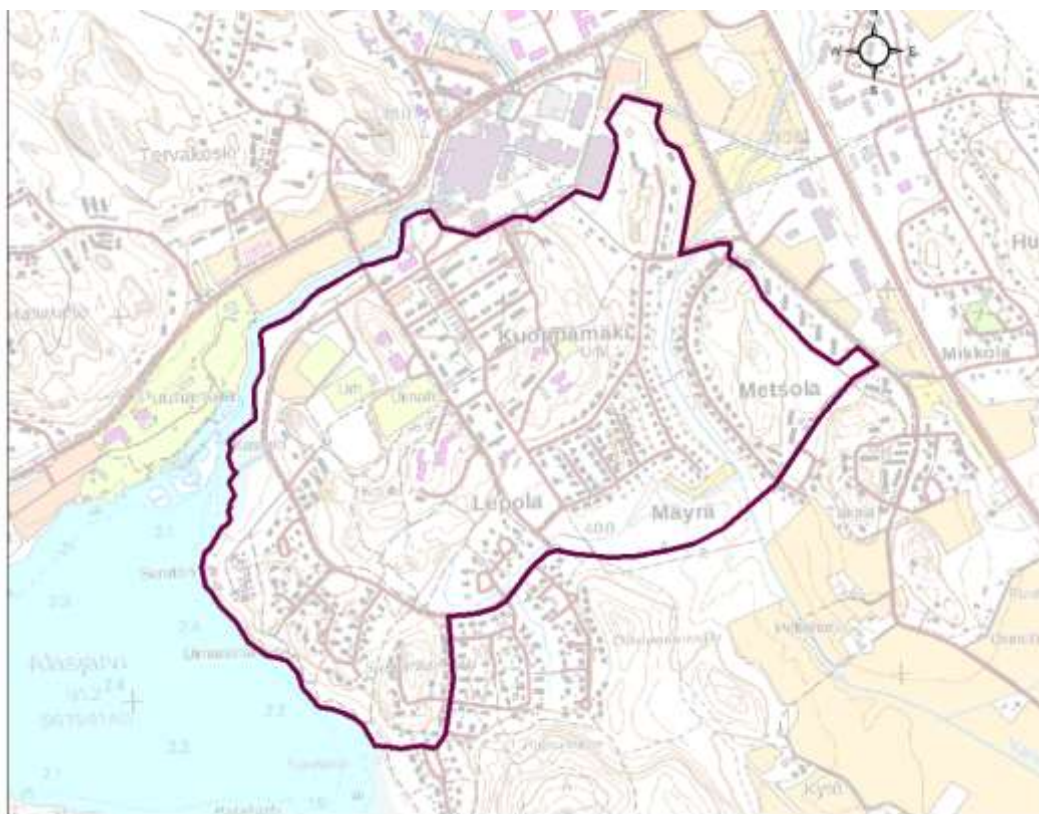
Asemakaavojen muutosalueilla tai niiden välittömässä läheisyydessä ei sijaitse toteutettuja luonnonsuojelu- tai Natura 2000 -verkostoon kuuluvia alueita. Alueelta ei myöskään tunneta luonnonsuojelulain mukaisia suojeltavia luontotyyppejä, lajiesiintymiä tai muita sellaisia merkittäviä luontoarvoja, joilla olisi vaikutusta asemakaavan muutokseen. Suunnittelualue ei sijaitse pohjavesialueiden lähellä

3 MENETELMÄT

3.1 Liito-oravaselvitys

Liito-orava on luokiteltu Suomen nisäkkäiden viimeisimmässä uhanalaisuusarvioinnissa vaarantuneeksi lajiksi. EU:n luontodirektiivissä se on yhteisön tärkeänä pitämä laji, jonka suojelutaso tulee säilyttää suotuisana. Tämä edellyttää lajin ja sen elinympäristöjen tarkastelua. Luonnonsuojelulaissa liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittäminen tai heikentäminen on kiellettyä.

Liito-oravaselvitys tehtiin Tervakosken keskustaajaman eteläosan alueelle, joka kattaa Lepolan, Kuoppamäen, Metsolan ja Mäyrän asutusalueet (kuva 5). Kyseisellä alueella on vireillä kolme asemakaavaa: Kassari, Kettukallio ja Vanhakylä. Liito-oravaselvityksen aluerajaus kattaa kaikki kyseiset asemakaava-alueet lähiympäristöineen.

Kuva 5. Liito-oravaselvityksen aluerajaus, joka kattaa Kassarin, Kettukallion ja Vanhakylän kaava-alueet lähiympäristöineen. Suurin osa Tervakosken keskustaajama-alueen metsistä ja puistoista on liito-oravalle potentiaalista elinympäristöä. Tervajoen luoteispuolisista metsistä inventoitiin Pukalinkallion metsän kaakkoispuolisko.

Liito-oravaselvityksen tavoitteena oli lajin lisääntymis- ja levähdyspaikkojen sekä tärkeimpien kulkureittien paikantaminen. Tämä tehtiin havainnoimalla liito-oravan jättämiä jälkiä selvitysalueen puustoisissa osissa lukuun ottamatta piha-alueita. Luotettavin merkki liito-oravasta ovat puiden tyville kertyvät papanat, jotka ovat parhaiten havaittavissa keväällä lumien sulamisen jälkeen. Lisäksi havainnoitiin virtsajälkiä ja etsittiin syöntijälkiä edellisvuotisista haavan- ja lepänlehdistä. Aikuista yksilöistä yritettiin saada havaintoja kolopuita koputtelemalla ja puiden latvuuksia tähyilemällä.

Liito-oravan jälkien etsintä tehtiin 25.3.- 27.3.22. Noin 143 hehtaarin laajuisesta alueesta inventoitiin kaikki liito-oravalle potentiaaliset seitsemän metsäaluetta, joiden yhteispinta-ala on 34,7 hehtaaria. Myös Tervakoskella yleiset vanha männiköt tulkittiin liito-oravalle potentiaalisiksi metsiksi, koska näissä on kolopuita ja vaihtelevasti lehtipuustoa seka- ja aluspuina. Työhön käytettiin noin yhdeksän tuntia.

Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi tulkitaan kolopuut tai risupesäpuut, joiden tyvellä on liito-oravan papanoita tai virtsajälkiä. Lisääntymis- ja levähdyspaikan laajuus eli niin sanottu elinpiiriin ydinosa, samoin kuin tärkeät kulkuyhteydet, määritetään ulostejälkien sijoittumisen ja puuston perusteella.

3.2 Kasvillisuus- ja kasvistoselvitys

Suunnittelualueen kasvillisuus selvitettiin jakamalla alue puuston ja aluskasvillisuuden perusteella kasvillisuuskuvioihin. Kuvioden rajat piirrettiin maastossa suurimittakaavaiselle (1: 7 500) kartalle (kuva 7). Kuvioden kasvisto tutkittiin kerroksittain (puu-, pensas-, kenttä- ja pohjakerros), ja havaitut lajit jaoteltiin valta- ja seuralaislajeihin. Kultakin kuviolta selvitettiin ja merkittiin ylös geomorfologiset perustiedot sekä arvioitiin luonnontilaan ja kasvillisuuden kehitykseen vaikuttaneet ja vaikuttavat tekijät.

Metsätyyppien määrittämisessä ja nimeämisessä on noudatettu oppaan ”Metsätyypit - opas kasvupaikkojen luokitteluun” ohjeita ja periaatteita (Hotanen ym. 2013).

Kasvillisuusselvityksen yhteydessä tehtiin lajilista alueen putkilokasveista (liite 1). Olemassa olevat tiedot tarkastettiin Luonnontieteellisen keskusmuseon ylläpitämästä lajirekisteristä (laji.fi/ haku 24.4.22) ja aikaisemmista luontoselvityksistä (Lammi & Ratia 2001).

Kasveja havainnoitiin kaikissa alueen rakentamattomissa osissa ja asutusalueiden tien pientareilla. Puistoalueille istutettuja kasveja ei huomioitu eikä pihoilta kasvustoina pihojen ulkopuolelle levinneitä puutarhakasveja.

Kasveista käytetty nimitys perustuu uusimpaan Suomen putkilokasvien luetteloon (Kurtto ym. 2019) ja tämän jälkeen tehtyihin muutoksiin (Kurtto ym. 2020).

3.3 Arvokkaiden luontotyyppikohteiden paikantaminen

Tässä luontoselvityksessä on paikannettu lakisääteisten suojelualueiden, kuten

luonnonsuojelulain (29 §) suojeltavien luontotyyppien, metsäasetuksen (10 §) erityisen arvokkaiden elinympäristöjen ja vesilain (2. luku, 11 §) luontotyyppien lisäksi kaikenlaiset luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät kohteet. Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit tunnistettiin ja rajattiin julkaisussa ”Suomen luontotyyppien uhanalaisuus” (Kontula & Raunio 2018) esitetyn luokittelun mukaisesti.

Lajitietojen, luonnontilan ja edustavuuden perustella arvokohteille on määritetty luonnonsuojelullista arvoa kuvastava arvoluokka seitsemänportaisella asteikolla: (1) P- = lähiympäristöstä poikkeava kohde, (2) P = paikallisesti arvokas, (3) P+ = paikallisesti arvokas, lähellä maakunnallista tasoa, (4) M- = maakunnallisesti arvokas, puutteita luonnontilassa, (5) M = maakunnallisesti arvokas, (6) M+ = maakunnallisesti arvokas, lähellä valtakunnallista tasoa, (7) V = valtakunnallisesti arvokas.

4 TULOKSET

4.1 Liito-orava

Lajirekisterissä (laji.fi) ei ole alueelta tietoja liito-oravan lisääntymis- tai levähdyspaikoista. Lähimmät tunnetut pesimisalueet sijaitsevat Alasjärven eteläpuolella, Harjunvuoren alueella, mistä on havainto vuodelta 1996. Havaintopaikka sijaitsee noin 1,4 kilometriä Kettukallion asemakaava-alueesta lounaaseen (laji.fi).

Asemakaava-alueilta ja liito-oravan selvitysalueelta (kuva 5) ei löydetty merkkejä liito-oravasta. Tämän perusteella on todennäköistä, että alkuvuonna 2022 Tervakosken taajaman eteläosassa ei ole ollut lajin lisääntymis- tai levähdyspaikkoja. Näin ollen asemakaava-alueilla ei myöskään ole erityistä merkitystä liito-oravan kulkuyhteyksien tai ravinnonhankinnan kannalta.

Suurin osa Tervakosken taajama-alueen metsistä on liito-oravan elinympäristöksi sopivaa metsää. Kassarin asemakaava-alueen rantametsä ja läheinen Kettukallion virkistysalue koulun vieressä ovat ehkä parhaiten lajille sopivia. Kassarin alueen eteläosa on järeäpuustoista metsää, jossa on lajin tarvitsemia isoja haapoja, tervaleppiä ja muutama kolopuu. Kettukallion noin 13 hehtaarin laajuinen yhtenäinen viheralue on pääosin kuusivaltaista sekametsää, jonka puustossa on yleisesti erikokoisia haapoja, isojakin koivuja ja nuorta lehtipuustoa, mutta vain vähän kolopuita.

Tervakosken taajaman maisemaa hallitsevat vanhat männiköt Kuoppamäen-Metsolan alueella voivat myös olla liito-oravalle sopivia metsiä, sillä niiden aluspuustossa on yleisesti lehtipuustoa ja paikoin haapaakin. Kolopuita on paikoitellen isoissa männyissä.

Liito-oravalle potentiaalisten metsäkuvioiden yhteispinta-ala selvitetyllä alueella on 34,7 hehtaaria. Tämä on 24,2 % selvitysalueen pinta-alasta, mutta metsäpinta-alasta liito-oravalle potentiaaliset metsät kattavat yli 80 %. Siten Tervakosken keskustaajaman eteläosa on liito-oravan elinympäristöksi sopivaa aluetta. Laji kykenee elämään taajama-alueilla, joissa on useita pesäpaikoiksi sopivia pikkumetsiköitä kolopuineen ja liikkumisen mahdollistavia puustoisia piha-alueita.

4.2 Metsäkasvillisuuskuviot

Kuvio 1. Vanhakylän rakentamattomalla alueella Kuoppamäen laella on lehtomaisen kankaan vanhaa männikköä (*Pinus sylvestris*) ja mäen länsirinteen notkossa tuoreen lehdon lehtipuutaimikkoa. Lakimetsässä valtapuuston männyt ovat vankkoja ja kilpikaarnaisia, iältään pitkälti yli sata vuotiaita. Aluspuustossa on jonkin verran pientä rauduskoivua (*Betula pendula*), haapaa (*Populus tremula*), pihlajaa (*Sorbus aucuparia*) ja harmaaleppää (*Alnus incana*). Aluskasvillisuus on laikuittain vaihdellen heinä-, varpu- tai ruohovaltaista. Kasvustoja muodostavat kielo (*Convallaria majalis*), mustikka (*Vaccinium myrtillus*) ja metsäkastikka (*Calamagrostis arundinacea*). Seuralaisina kasvavat ahomansikka (*Fragaria vesca*), metsäkurjenpolvi (*Geranium sylvaticum*), rätvänä (*Potentilla erecta*), jänönsalaatti (*Lactuca muralis*), metsälauha (*Avenella flexuosa*), niittyleinikki (*Ranunculus acris*), kultapiisku (*Solidago virgaurea*), lehtonurmikka (*Poa nemoralis*) ja valkovuokko (*Anemone nemorosa*).

Kuva 6. Kuoppamäen laen männikköä (kuvio 1).

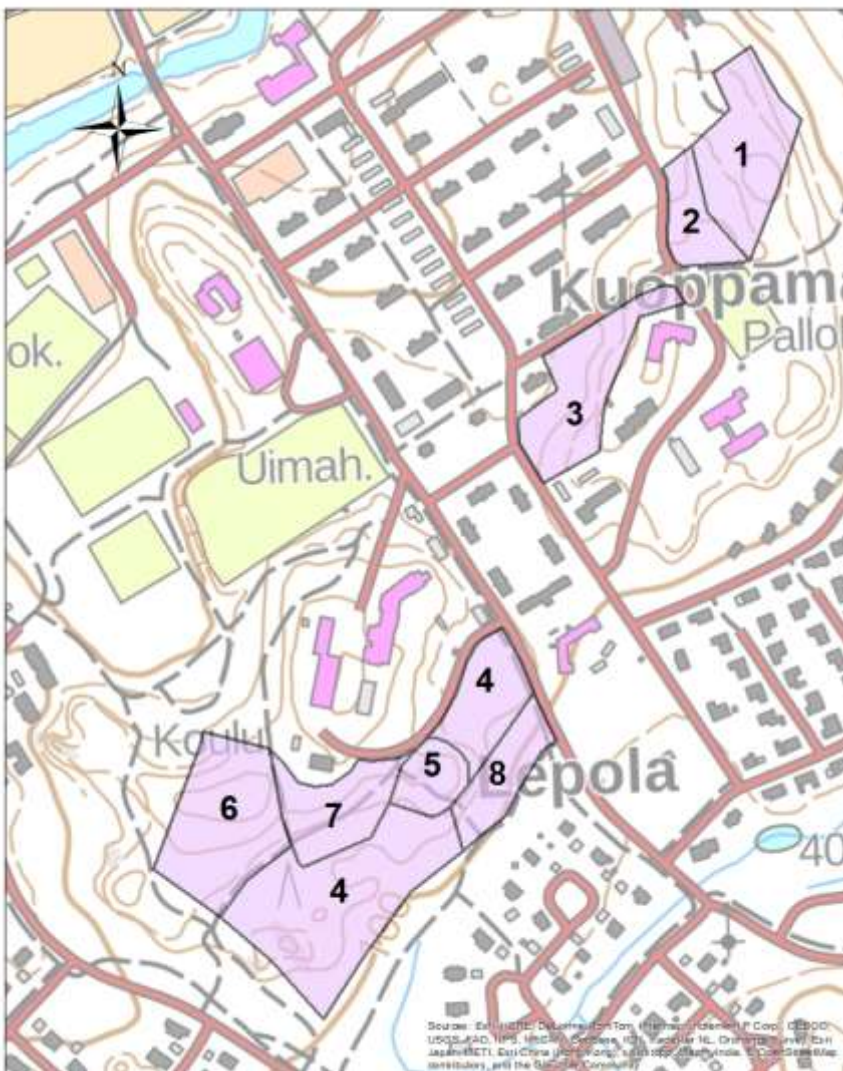
Kuvio 2. Lakimännikön länsipuolen notkossa on rehevápohjaista, tuoreeksi lehdoksi kehittyvää lehtipuutaimikkoa. Ylispuustossa yksittäisinä isoina runkoina kasvavat rauduskoivu, metsävaahtera, haapa (*Populus tremula*) ja raita (*Salix caprea*). Paikoin tiheässä pienpuustossa ja pensaskerroksessa on paljon metsävaahteraa (*Acer platanoides*), harmaaleppää, tertsuseljaa (*Sambucus racemosa*) ja yleisesti myös tuomea (*Prunus padus*), vadelmaa (*Rubus idaeus*), punaherukkaa (*Ribes rubrum*) ja halavaa (*Salix pentandra*). Varjopaikoissa aluskasvillisuus on niukkaa, mutta pienpuuston aukoissa korkeaa ja rehevää ruohostoa, jossa kasvustoja muodostavat maitohorsma (*Chamaenerion angustifolium*), vuohenputki (*Aegopodium podagraria*), ranta-alpi (*Lysimachia vulgaris*), etelännokkonen (*Urtica dioica* ssp. *dioica*) ja pelto-ohdake (*Cirsium arvense*).

Kuvio 3. Rämsäläntien ja Paperintekijäntien väliin jää 0,63 hehtaarin laajuinen lähivirkistysalue. Paikalla kasvaa ylispuustoltaan vanhaa ja vankkapuustoista männikköä. Metsätyyppi on alarinteessä käenkaali-oravanmarja (OMaT) -tyypin tuore lehto ja ylempänä rinteessä käenkaali-

mustikkatyypin (OMT) lehtomainen kangas, jossa on vähän puolukka-lillukka (VRT) -tyypin kuivan lehdon piirteitä.

Kilpikaarnaisten mäntyjen runkoläpimitta vaihtelee välillä 50 - 90 senttimetriä. Valtapuuston mäntyjen seassa on muutama iso koivu ja yksittäisiä haapoja. Aluspuusto on lehtipuuvaltainen, kerroksellinen ja vaihteleva. Kuvion länsiosassa on pihlajaa, metsävaahteraa, harmaaleppää ja raitaa. Kuvion länsipäässä on ryhmä isoja haapoja yksi huomattavan vanha raita. Kuvion pohjoispuoliskossa aluspuusto vähenee ja pienenee koostuen enimmäkseen pienistä koivuista. Pensaskerroksessa on metsävaahteraa ja punaherukkaa (*Ribes rubrum*) sekä vieraslajeista idänkanukkaa (*Cornus alba*) ja terttuseljaa.

Kenttäkerros on enimmäkseen ruohovaltainen. Ukkomansikalla (*Fragaria moschata*) on laaja kasvusto metsän lounaisosan rinteessä ja viereisessä notkossa on vuohenputkea (*Aegopodium podagraria*) laajana yhtenäisenä peitteenä. Muualla kasvustoja muodostavat kielo, valkovuokko, sinivuokko (*Hepatica nobilis*), mustikka, puolukka (*Vaccinium vitis-idaea*), lillukka (*Rubus saxatilis*), metsäkastikka ja käenkaali (*Oxalis acetosella*). Pieninä laikkuina on niittykasveja, kuten nurmitädyke (*Veronica chamaedrys*), niittyleinikki (*Ranunculus acris*), särmäkuisma (*Hypericum maculatum*) ja aitivirna (*Vicia sepium*). Lehtoindikaattoreista niukkoina kasvavat syyläjuuri (*Scrophularia nodosa*), metsäkurjenpolvi, mustakommanmarja (*Actaea spicata*) ja lehtonurmikka. Puuatarhakarkulaisista oman lisänsä metsän monipuoliseen kasvistoon tuovat lehtoakileija (*Aquilegia vulgaris*) ja rönsyakankaali (*Ajuga reptans*). Pohjakerros on laajalti yhtenäinen, metsäliekosammalen (*Rhytidiadelphus triquetrus*) muodostama.

Kuva 7. Vanhakylän ja Kettukallion alueen metsäkasvillisuuskuviot

Kuvio 4. Kettukallion virkistysalueella on erilaisia lehtomaisen kankaan metsiä. Alueella on ulkoilupolkuja ja frisbeegolf-rata, jonka tarpeisiin on raivattu väyliä ja maali-alueita. Puusto on reunavaikutuksen ja peliväylien takia vaihtelevan aukkoista ja yhtenäiset tiheämpipuustoiset osat jäävät suppea-alaisiksi. Virkistysalueen laajin metsäkuvio on väljäpuustoista ja vanhaa käenkaali-mustikkatyyppin (OMT) kuusikkoa (*Picea abies*) ja kuusi-haapa sekametsää. Valtapuustossa on paikoitellen myös koivua. Kooltaan ja tiheydeltään vaihtelevassa aluspuustossa on harmaaleppää, metsävaahteraa ja jokunen metsätammi (*Quercus robur*). Isoimmat harmaalepät ovat huomattavan järeitä ja osaksi jo ränsistyiä. Pensaskerroksessa on jonkin verran pieniä kuusia, lehtipuiden taimia ja pari tertuseljaa. Aluskasvillisuus on niukkaa ja aukkoista voimakkaan kulutuksen takia. Kasvustoja muodostavat mustikka, metsäkastikka, metsäalvejuuri (*Dryopteris carthusiana*), lillukka ja oravanmarja (*Maianthemum bifolium*).

Kuva 8. Kuvion 3 pohjoisosa on lehtomaista kangasta.

Kuvio 5. Varttunut mustikkatyyppin männikkö pienellä kumpareella. Aluskasvillisuus on tallauksen takia voimakkaasti kulunutta. Pieninä kasvustoina on metsäkastikkaa, metsälauhaa, puolukkaa ja mustikkaa.

Kuvio 6. Erirakenteista ja nuorta käenkaali-mustikkatyyppin (OMT) koivu-kuusi sekametsää. Mäen laella valtapuustossa kasvaa ylispuina mäntyjä. Kuvion itäreunalla puusto on harvennettu väljähköksi, kun taas kuvion eteläosa on tiheämpipuustoinen. Isoin tammi on noin 15 metriä korkea. Aluskasvillisuus on heinittynyttä etenkin väljäpuustoisissa osissa ja polkujen reunoilla. Kasvustoja muodostavat metsäkastikka, mustikka, metsäalvejuuri, valkovuokko ja lillukka.

Kuvio 7. Haapavaltaista käenkaali-mustikkatyyppin (OMT) lehtomaista kangasta. Valtapuustossa on koivua ja aluspuustossa raitaa, tammea, tuomea ja kuusta. Pensaskerroksessa on lehtipuiden taimien lisäksi vähän taikinamarjaa. Aluskasvillisuus on ruoho-heinävaltaista, runsaina kasvavat

valkovuokko, sinivuokko, ahomansikka ja metsäkastikka. Kasvustoina on sananjalkaa (*Pteridium aquilinum*) ja yksittäisinä kasvavat karhunputki (*Angelica sylvestris*) ja pikkutalvikki (*Pyrola minor*).

Kuvio 8. Nuorta lehtomaisen kankaan lehtipuumetsää selänteen kivikkoisen kaakkoisrinteen tyvellä. Puustossa on haapaa, harmaaleppää, kuusta, koivua, raitaa, tammea ja metsävaahtera. Lounaisosassa kuvio muuttuu sekametsästä enemmän koivuvaltaiseksi (harvennettu) ja kuusen osuus latvuksessa kasvaa. Aluskasvillisuus on tallauksen takia aukkoista ja laikuittaista. Kasvustoina on lillukkaa, oravanmarjaa, mustikkaa ja metsälauhaa. Vaihtumisen kuvion 4 kuusivaltaiseksi metsäksi on vähittäistä.

Kuva 9. Kettukallion virkistysalueen eteläosan metsää keväällä (kuvio 6).

4.3 Kasvisto

4.3.1 Lajimäärä ja alkuperä

Kesällä 2022 suunnittelualueelta löydettiin 166 putkilokasvitaksonia (liite 1). Kasvisto koostuu Janakkalan seudulla alkuperäisistä metsien, niittyjen ja kulttuuriympäristöjen kasveista (93 taksonia, 56,0 %) sekä tulokkaista (73 taksonia, 44,0 %). Kasvien lajimäärä ja etenkin alkuperäisten kasvien määrä on alueen pinta-alan nähden varsin pieni, mikä johtuu kasvillisuuden vähäisestä vaihtelusta. Suurin osa alueesta on rakennettua ja esimerkiksi kosteikot ja lajirikkaat joutomaat puuttuvat suunnittelualueelta kokonaan.

Janakkalan seudulla alkuperäisistä kasveista osa on suunnittelualueella apofyyttejä eli ihmisen mukana alueelle levittäytyneitä. Tulokkaista 43 taksonia on muinaistulokkaita ja

lopun 30 ovat uustulokkaita ja puutarhakarkulaisia. Tulokaskasvien esiintymiä on sekä metsissä, teiden pientareilla että pihojen kulmilla. Kahdentoista puutarhakarkulaisen joukossa ei ole yhtään haitallisen paljon runsastunutta lajia.

4.3.2 Uhanalaiset ja harvinaiset kasvit

Suunnittelualueelta ei tunneta uhanalaisten kasvien esiintymiä. Näitä ei myöskään löytynyt kesän 2022 kasvistoselvityksessä.

Etelä-Hämeessä harvinainen lehtokielo (*Polygonatum multiflorum*) löytyi Rämsäläntien ja Porttiläntien kulmauksen metsästä. Kesällä 2022 kasvustossa oli 37 kukkivaa versoa. Esiintymä on todennäköisesti syntynyt leviämällä jostain lähistön puutarhasta. Janakkalasta ei tunneta lehtokielon muita villiintyneitä karkulaisesiintymiä eikä alkuperäisesiintymiä (laji.fi).

Kuva 10. Lehtokielon kasvusto Rämsäläntien ja Porttiläntien kulmauksen pikkumetsikössä.

Huomionarvoisista lehtolajeista yksi pienikokoinen pähkinäpensas (*Corylus avellana*) löytyi Kuoppamäen laelta, Vesantien päään kääntöpaikalta. Muista jaloista lehtipuista metsätammea (*Quercus robur*) kasvaa yleisesti erikokoisina runkoina Lepolan ulkoilualueella, missä tammea on suosittu puistomaisen metsän hoidossa. Ainakin osa puista on paikalle luontaisesti levinneitä. Metsävaahteraa (*Acer platanoides*) kasvaa vaihtelevan runsaasti alueen lehtojen ja lehtomaisten metsiköiden aluspuustossa. Porttiläntien kulmauksen lehtipuulehdossa metsävaahteraa on sen verran paljon, että kohde voidaan luokitella vaahteralehdoksi.

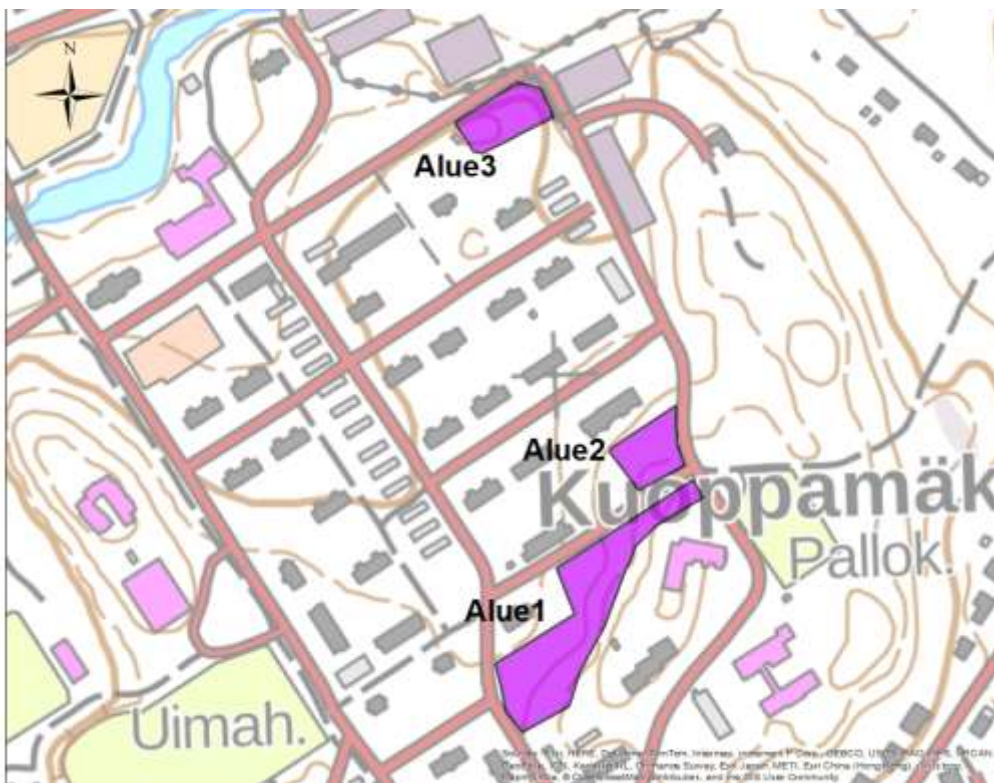
4.3.3 Haitalliset vieraslajit

Jättipalsamilla (*Impatiens glandulifera*) on pari pientä kasvustoa Kuoppamäen laella, Vesantien päään kääntöpaikalla. Komealupiinilla (*Lupinus polyphyllus*) on kylätaajaman katujen pientareilla vain yksittäisiä pieniä kasvustoja. Siten suunnittelualueella ei ole ongelmallisia, muuta luontoa uhkaavia haitallisten vieraslajien esiintymiä. Vähät komealupiinin ja jättipalsamin kasvustot olisi kuitenkin hyvä poistaa ennen kasvien runsastumista.

Potentiaalisesti haitallisista (tarkkailtavista) vieraslajeista kasvistoselvityksessä havaittiin seuraavat lajit: puistolemmikki (*Myosotis sylvatica*), tertsuselja (*Sambucus racemosa*), isotuomipihlaja (*Amelanchier spicata*) ja idänkanukka (*Cornus alba*). Idänkanukkaa kasvaa yksittäisinä pensaina Rämsäläntien metsissä tien molemmin puolin. Samassa paikassa on myös muutamia pieniä puistolemmikin kasvustoja. Tarkkailtavista vieraslajeista ainoastaan tertsuselja on alueella yleinen kasvaen jokseenkin kaikissa suunnittelualueen metsissä. Runsaammin tertsuseljaa on Kuoppamäellä, Porttilantien varren taimikossa.

4.4 Luontotyytit

Kasvillisuus- ja kasvistoselvityksen tietojen perusteella selvitysalueella on kolme luontotyyppien ja lajien suojelun kannalta tärkeää aluetta. Nämä sijaitsevat Vanhakylän asemakaavan alueella ja kaksi alueista on rakennetulla tontilla. Luontokohteiden arvoluokituksessa alueet ovat lähiympäristöstä poikkeavia kohteita (P-).

Kuva 11. Luontotyyppien ja lajien suojelun kannalta tärkeät alueet. 1 – Rämsäläntien metsä, 2 – Rämsäläntien kulmaus, 3 – Seuranaukion kulmaus.

Alue 1. Rämsäläntien metsä. Paperintekijäntien ja Rämsäläntien väliin jäävä 0,63 hehtaarin laajuinen metsä (metsäkuvio 3) on osa Tervakosken taajama-alueen vanhojen männiköiden muodostamaa luonnonsuojelullisesti arvokasta kokonaisuutta. Metsä on arvokas paitsi vanhan valtapuuston ansiosta, niin myös lehtona. Lehtokasvillisuus on luontotyyppille ominaiseen tapaan laikuittain vaihtelevaa ja monilajista. Puustossa on monia eri lehtipuita, myös metsäluonnon monimuotoisuudelle erityisen tärkeitä isoja haapoja ja raitoja sekä jaloista lehtipuista metsävaahteraa. Aluskasviston lajimäärä on metsän pieneen pinta-alaan nähden huomattavan korkea. Tuoreet keskiravinteiset lehdot on vaarantuneeksi luokiteltu luontotyyppi. Metsä on viereisen päiväkodin tärkeä opetus- ja retkikohde.

Alue 2. Rämsäläntien kulmaus. Rämsäläntien ja kerrostalon pihan väliin jää kapea metsäkaistale, jossa kasvaa lehtokielloa. Vaikka kyseessä ei ilmeisestikään ole luontainen kasvupaikka, esiintymä on suojelemisen arvoinen, sillä lehtokiello on Etelä-Hämeessä hyvin harvinainen kasvi. Vakiintuneita esiintymiä ei tunneta montaa. Kasvupaikka sijaitsee mäntyvaltaisessa väljäpuustoisessa sekametsässä, jonka aluskasvillisuus on lehtomaisen rehevää, kuten viereisessä Rämsäläntien metsässä (Alue 1). Kesällä 2022 kasvustossa oli 38 kukkivaa vartta.

Alue 3. Seuranaukion kulmaus. Seuranaukion tieltä kohoavassa rinteessä ja mäen laella on lehtipuustoista tuoretta käenkaali-oravanmarja (OMaT) -tyypin lehtoa. Ylispuustossa on isoja haapoja ja koivuja. Metsävaahtera vallitsee alemmissa latvuskerroksissa. Seuranaukion vierellä on rivi isoja raitoja. Puuston latvuspeittävyys on sen verran suuri, että metsä on kauttaaltaan tiheä ja varjoisa. Pensaskerroksessa on mustaherukkaa, punaherukkaa, tuomea ja pihlajaa. Kenttäkerros on varjostuksen ja lehtikarikkeen takia niukka. Pieninä laikkuina kasvavat vuohenputki, metsäkurjenpolvi, nurmitädyke, kyläkellukka, keltamo ja lehtonurmikka. Tuoreet keskiravinteiset lehdot on vaarantuneeksi luokiteltu luontotyyppi.

5 MAANKÄYTTÖSUOSITUKSET

Kasvillisuus- ja kasvistoselvityksen tietojen perusteella selvitysalueella on kolme luontotyyppien ja lajien suojelun kannalta tärkeää aluetta (kuva 11). Nämä kaikki sijaitsevat Vanhakylän asemakaavan alueella. Rämsäläntien metsä on päiväkodin opetus- ja retkikohteena tärkeä virkistysalue, joka sisältää myös erityisiä luontoarvoja, kuten lehtokasvillisuutta ja vanhaa puustoa. Siksi alue voidaan merkitä asemakaavaan virkistysalueen sijaista vaihtoehtoisesti luontokohteeksi (esim. luo). Kaksi muuta arvokohdetta sijaitsevat rakennetuilla tonteilla, joten näitä ei tarvitse asemakaavan muutoksessa huomioida.

KIRJALLISUUS

- Hotanen, J-P., Nousiainen, H., Mäkipää, R., Reinikainen, A. & Tonteri, T. 2013: Metsätyypit – opas kasvupaikkojen luokitteluun. Metsäkustannus. 192 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 388 s.
- Kurtto, A., Lampinen, R., Piirainen, M. & Uotila, P. 2019: Checklist of the vascular plants of Finland. Suomen putkilokasvien luettelo. – Norrlinia 34:1-206.
- Kurtto, A., Lampinen, R., Piirainen, M. & Uotila, P. 2020: Suomen putkilokasvien luettelo. Lisäyksiä ja muutoksia perusteluineen 1. – Lutukka 36:33-48.
- Lammi, Esa & Ratia, Aatto 2001: Janakkalan taajamien luontokohteet. - Muistio, 63 s. Janakkalan kunta.

LIITE 1. Vanhakylän – Kettukallion alueen kasvisto kesällä 2022.

<i>Acer platanoides</i>	metsävaahtera
<i>Achillea millefolium</i>	siankärsämö
<i>Achillea ptarmica</i>	ojakärsämö
<i>Actaea spicata</i>	mustakonnanmarja
<i>Aegopodium podagraria</i>	vuohenputki
<i>Agrostis capillaris</i>	nurmirölli
<i>Ajuga reptans</i>	rönsyakankaali
<i>Alchemilla acutiloba</i>	piennarpoimulehti
<i>Alchemilla monticola</i>	laidunpoimulehti
<i>Alchemilla subcrenata</i>	hakamaapoimulehti
<i>Alnus incana</i>	harmaaleppä
<i>Alopecurus pratensis</i>	nurmipuntarpää
<i>Amelanchier spicata</i>	isotuomipihlaja
<i>Anemone nemorosa</i>	valkovuokko
<i>Angelica sylvestris</i>	karhunputki
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	tuoksusimake
<i>Anthriscus sylvestris</i>	koiranputki
<i>Aquilegia vulgaris</i>	lehtoakileija
<i>Arctium tomentosum</i>	seittitakiainen
<i>Artemisia vulgaris</i>	pujo
<i>Athyrium filix-femina</i>	hiirenporras
<i>Avenella flexuosa</i>	metsälauha
<i>Barbarea vulgaris</i>	peltokanankaali
<i>Betula pendula</i>	rauduskoivu
<i>Betula pubescens</i>	hieskoivu
<i>Calamagrostis arundinacea</i>	metsäkastikka
<i>Calamagrostis epigejos</i>	hietakastikka
<i>Calluna vulgaris</i>	kanerva
<i>Caltha palustris</i>	rentukka
<i>Campanula patula</i>	harakankello
<i>Campanula rotundifolia</i>	kissankello
<i>Capsella bursa-pastoris</i>	lutukka
<i>Carex digitata</i>	sormisara
<i>Carex pallescens</i>	kalvassara
<i>Carum carvi</i>	kumina
<i>Cerastium fontanum</i>	nurmihärkki
<i>Cerastium tomentosum</i>	hopeahärkki
<i>Chamaenerion angustifolium</i>	maitohorsma
<i>Chelidonium majus</i>	keltamo
<i>Chenopodium album</i>	jauhosavikka
<i>Chrysosplenium alternifolium</i>	kevätlinnunsilmä
<i>Cirsium arvense</i>	pelto-ohdake
<i>Cirsium palustre</i>	suo-ohdake
<i>Convallaria majalis</i>	kielo
<i>Cornus alba</i>	idänkanukka

<i>Corylus avellana</i>	pähkinäpensas
<i>Dactylis glomerata</i>	koiranheinä
<i>Daphne mezereum</i>	näsiä
<i>Deschampsia cespitosa</i>	nurmilauha
<i>Dryopteris carthusiana</i>	metsäalvejuuri
<i>Elytrigia repens</i>	niittyjuola
<i>Equisetum arvense</i>	peltokorte
<i>Equisetum sylvaticum</i>	metsäkorte
<i>Erigeron canadensis</i>	kanadankoiransilmä
<i>Festuca ovina</i>	lampaannata
<i>Festuca rubra</i>	punanata
<i>Filipendula ulmaria</i>	mesiangervo
<i>Fragaria moschata</i>	ukkomansikka
<i>Fragaria vesca</i>	ahomansikka
<i>Galeopsis speciosa</i>	kirjopillike
<i>Galium album</i>	paimenmatara
<i>Galium boreale</i>	ahomatara
<i>Galium uliginosum</i>	luhtamatara
<i>Geranium pratense</i>	kyläkurjenpolvi
<i>Geranium sylvaticum</i>	metsäkurjenpolvi
<i>Geum rivale</i>	ojakellukka
<i>Geum urbanum</i>	kyläkellukka
<i>Glechoma hederacea</i>	maahumala
<i>Gymnocarpium dryopteris</i>	metsäimarre
<i>Hepatica nobilis</i>	sinivuokko
<i>Hypericum maculatum</i>	särmäkuisma
<i>Impatiens glandulifera</i>	jättipalsami
<i>Juniperus communis</i>	kataja
<i>Lactuca muralis</i>	jänönsalaatti
<i>Lamium album</i>	valkopeippi
<i>Lapsana communis</i>	linnunkaali
<i>Lathyrus pratensis</i>	niittynätkelmä
<i>Linaria vulgaris</i>	keltakannusruoho
<i>Linnaea borealis</i>	vanamo
<i>Lonicera xylosteum</i>	lehtokuusama
<i>Lupinus polyphyllos</i>	komealupiini
<i>Luzula multiflora</i>	nurmipiippo
<i>Luzula pilosa</i>	kevätpiippo
<i>Lysimachia europaea</i>	metsätähti
<i>Lysimachia vulgaris</i>	ranta-alpi
<i>Maianthemum bifolium</i>	oravanmarja
<i>Matricaria discoidea</i>	pihasaunio
<i>Melampyrum pratense</i>	kangasmaitikka
<i>Melampyrum sylvaticum</i>	metsämaitikka
<i>Melica nutans</i>	nuokkuhelmikkä
<i>Myosotis arvensis</i>	peltolemmikki
<i>Myosotis sylvatica</i>	puistolemmikki
<i>Orthilia secunda</i>	nuokkotalvikki

<i>Oxalis acetosella</i>	käenkaali
<i>Paris quadrifolia</i>	sudenmarja
<i>Phedimus</i> sp.	maksaruoho
<i>Phleum pratense</i> ssp. <i>pratense</i>	nurmitähkiö
<i>Picea abies</i>	metsäkuusi
<i>Pimpinella saxifraga</i>	ahopukinjuuri
<i>Pinus sylvestris</i>	metsämänty
<i>Plantago major</i> ssp. <i>major</i>	piharatamo
<i>Poa annua</i>	kylänurmikka
<i>Poa nemoralis</i>	lehtonurmikka
<i>Poa pratensis</i>	niittynurmikka
<i>Polygonatum multiflorum</i>	lehtokielo
<i>Polygonum aviculare</i>	pihatatar
<i>Populus tremula</i>	metsähaapa
<i>Potentilla argentea</i>	hoikkahopeahanhikki
<i>Potentilla erecta</i>	rätvänä
<i>Prunella vulgaris</i>	niittyhumala
<i>Prunus padus</i>	lehtotuomi
<i>Pteridium pinetorum</i>	sananjalka
<i>Pyrola media</i>	kellotalvikki
<i>Pyrola minor</i>	pikkutalvikki
<i>Quercus robur</i>	tammi
<i>Ranunculus acris</i>	niittyleinikki
<i>Ranunculus repens</i>	rönsyleinikki
<i>Rheum rhabarbarum</i>	tarharaparperi
<i>Ribes alpinum</i>	taikinamarja
<i>Ribes nigrum</i>	mustaherukka
<i>Ribes rubrum</i> -ryhmä	punaherukka
<i>Ribes uva-crispa</i>	karviainen
<i>Rosa glauca</i>	punalehtiruusu
<i>Rosa spinosissima</i>	pimpinellaruusu
<i>Rubus idaeus</i>	vadelma
<i>Rubus odoratus</i>	tuoksuvatukka
<i>Rubus saxatilis</i>	lillukka
<i>Rumex acetosa</i>	niittysuolaheinä
<i>Rumex acetosella</i>	ahosuolaheinä
<i>Rumex longifolius</i>	hevonhierakka
<i>Rumex thyrsiflorus</i>	tulusuolaheinä
<i>Sagina procumbens</i>	rentohaarikko
<i>Salix caprea</i>	raita
<i>Salix pentandra</i>	halava
<i>Salix phylicifolia</i>	kiiltopaju
<i>Sambucus racemosa</i>	terttuselja
<i>Schedonorus pratensis</i>	nurminata
<i>Scilla siberica</i>	idänsinililja
<i>Scleranthus annuus</i>	viherjäsenruoho
<i>Scorzoneroideis autumnalis</i>	syysmaitiainen
<i>Scrophularia nodosa</i>	syyläjuuri

<i>Sedum acre</i>	keltamaksaruoho
<i>Senecio vulgaris</i>	peltovillakko
<i>Silene dioica</i>	puna-ailakki
<i>Solidago virgaurea</i>	kultapiisku
<i>Sonchus arvensis</i>	peltovalvatti
<i>Sorbus aucuparia</i>	pihlaja
<i>Stellaria graminea</i>	heinätähtimö
<i>Stellaria media</i>	pihatähtimö
<i>Succisa pratensis</i>	purtojuuri
<i>Tanacetum vulgare</i>	pietaryrtti
<i>Taraxacum</i> sp.	voikukka
<i>Trifolium medium</i>	metsäapila
<i>Trifolium pratense</i>	puna-apila
<i>Trifolium repens</i>	valkoapila
<i>Trigonella alba</i>	valkomesikkä
<i>Tussilago farfara</i>	leskenlehti
<i>Urtica dioica</i>	nokkonen
<i>Vaccinium myrtillus</i>	mustikka
<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	puolukka
<i>Veronica chamaedrys</i>	nurmitädyke
<i>Veronica officinalis</i>	rohtotädyke
<i>Veronica serpyllifolia</i>	orvontädyke
<i>Vicia cracca</i>	hiirenvirna
<i>Vicia sepium</i>	aitovirna
<i>Viola riviniana</i>	metsäorvokki